

Petz György

Kínai legyező

A Sárga császár birodalmában az elégedetlenség és a külső fenyegetés miatt az öreg bölcshöz siettek; sürgették, vezesse ő az államot.

– *Még nem időszerű* – szólott, és gyönyörködött a színpompás lepkék tán-cában.

Tíz év elteltével, amikor már a tatár hordák, járványok és éhínség következményei nem tűrtek halasztást, újra fölkeresték a tíz évvel öregebb s bölcsebbé vált bölcset.

– *Még nem időszerű* – szólott újra, és udvarló madarak násztáncában lelte örömét.

Újabb tíz év telt el, új nemzedék követei jelentek meg előtte, akik mit sem sejtettek a régmúlt irtatlan és megoldhatatlan nehézségeiről; s könyörögtek neki – hiszen apáiktól hallották, milyen éleslátó és nagy eszű –, sürgették, jöj-jön, mert ily végveszély még sosem akadt.

– *Már nem időszerű* – szólott. Hályogos szemét a nap felé emelte. – *Nincs is idő* – tette hozzá.

A többiek nem bírtak a napba nézni.

A követek – mivel általában hárman járnak – háromféle magyarázattal éltek:

– Elkéstünk a felkéréssel, az öreg szenilis.

– Nincs dolga a mi világunkkal – állította a második.

– Még nem is élünk, nem létezőkön pedig lehetetlen segíteni – szólott a harmadik; és olyat rúgott az ajtófélfába, hogy fölüvöltött.

Én hallottam.

Bölcs: ki mindent tud,
Lepkében bábót, hernyót –
Azt is, hogy mért nem.

Körbenézés

(Haibun Cortáznak, meg Weöresnek is)

Annyi gyerek játszik itt, s az egyik közülük éppen én lettem. Micsoda véletlen, hogy felnőttként visszatekintve, más se lehettem, csak ez az egy.

Amikor gyerek voltam, bárki lehettem volna: dús északi erdők félős kalandora, bő vizek vándora, izgalomban a szomszéd szobáig – s vagyok az egyetlen, akivé lehettem, álmosan a csodák közelében, ülök egy sarokban, s próbálom fölfejtani múltam indás sötétjéből a gyermekemet.

Képtelen próbálkozás, megtanultam már, hiába kísérelnék meg a jövőbe lépni, lépni a múltba – csak a kőlap keménységű jelen van, a pillanat, s ha gyermektársaimra nézek – fogóznak, csonttal játszanak, vakkantanak, ha bajuk van, és fölhúzott ínnyel iramodik felém az egyik, vicsorog.

Bárha ember lehetnék, kivágnék, kilátnék e játéktérből s tudnám, miféle húst visznek, füstölnek abban a hatalmas dobozban, féltve tőlem irigy arccal.

Apád és fiad
Földet, eget előled
El nem takarhat

Azt hittem, ember
vagyok; mások csaholnak –
Harapni tudok.

Halál

Mentek az úton, füttyszó. Akár egy hívás vagy figyelmeztetés. Itt a rendőrök zordon sípjelekkel szoktak nevelni, utasítani. Ha valami „nem illőt” tettél, úgymint visszanevel. Megrezzensz, megfordulsz, szabályosan közlekedsz, elszellelnél vagy visszaviszed az elemelt holmit – ki tudja?

Valójában csak az figyel föl, aki megszólítottatott, még ha félsüket is, füle kiélesedett. Csupán ő érzi magát „találva”, pedig az éles hang egyetemes, az adott környéken mindenkire eljut. Akárha próbálkozás lenne – íme a hívás, ki veszi magára?

Miként a nagyobb Sípoló teszi. Fütttyent, s aki nagyon visszafordul, érintve érzi magát – arról tudja, el kell vinnie.

Aki meghallja,
Akkor is vigyázzon, ha
Mások is hallják

Viharban

A tenger is egy lehetőség, hogy elgondolkodj az életedről.

Mennyi, mennyi felszín, mozgás, tajték és hullámverés. Állandó és hatalmas, egész a következő pillanatig. Mert csupán a víz örök; morzsalékká lesznek benne hegyek, sziklák és te is.

Neked belül kell tengert őrizned, s ahogy levedled hétvéenként önmagad, abban a néhány hullámverésben, amit emberi életnek hívnak – tudnod kell a tiszta, moccsatlan mélységet.

A változatlan. Viharban.

Ahol mozog – áll.
Ahol mélység – ott felszín.
Rád vár – ne gyere.

Ringanak

Ringanak a széllal, hullámokra szállnak, azzal ringanak. Nem azért röpülnek, mert félnek, nem azért ereszkednek vízre, mert éhesek.

A nagyhangú emberek, akikhez tajték viszi a régen vízbe vetett szemetet – kényszernevetős rémülettel futnak a tenger elől, föl a parti mellvédig. Félnek a hullámtól, széltől, vízpermettől, a sótól; s odahagyják rövidest ebédjükért a nagy előadást.

És a sirályok, az ég lebegői! Ügyetlen galambok esetlen röpte hozzánk nem férhet. Élvezik, ahogyan viharral játszanak, játszik a vihar is övelük. Rá-ráülnek a hullámok hegyire, völgyeire; van, hogy az átcsap rajtuk, ekkor fölszállnak fejük forgatva, hol akad újabb, még vadabb, sirályszív-kihívó viharfutam.

Akitől tanul,
Ne szégyellje az ember,
Ha mégse tanul.

Mikor még

a tenger végtelenje volt a mérték, meg az ifjúság; mikor még a tenger végtelen volt; s amikor az utak mind a tengerig futottak, hogy onnét valódi utak, s milliószám elkezdődjenek, és a csöndek fölé fekete ég csillagszövege azért nyílt, hogy apró lények villódzása és a tenger titka még mélyebb legyen;

mert időknél csúcsa, széle, alja – mind összegyűl a pillanatba, széttekintsz – és gép húz át az éjszakán, pár perc alatt partot talál, tán szégyelli, ki-kitekint, a naplemente végét ellesi, s egy határtalannak vélt, egy égi óceánt, min oly közel és oly kevés habos felhő amint határ, és ott, alatta semmi víz, pár óra repülés, az ifjúság.

Egész a partokig, szerelmem, moszatig, fövenyig, ameddig csöppnyi állatok virágzanak, s már-már hal nélkül úszik a csontváz, ugye addig ringunk, ingjuk a vizeket bársony; csöndbe fulladó barátom, ugye addig...

Fölülemelkedsz?
Pödörnyelvén a mézzel
Bölcsebb a lepke.

Andorom,

egy leveledben a hexameterről úgy írtál, hogy: a régi világ maradéka csupán. És hogy nemigen használatos, és idejétmúlt, mint amiképpen a daktilus is „kifutott a divatból”. Mert a „modern költők” másképpen akarják már kifejezni az életük és érzéseiket: szabadabban, a formai megkötözés korlátai nélkül.

(...)

Éppen ezért most visszazavarlak a hexameterhez, amit nagyon elhanyagoltál. Ott van a Költészet című koszorúm: hatodik számú versét, nosza, szedjük hát szét bátran! S ez csak a kezdet...

(Sárközi László levele Vékony Andor haikuköltőnek arról, hogy miért is kell a régi alapokat egy új úthoz fölhasználnunk)

Sárközi László: Költészet

– szonettkoszorú –

VI. szonett

Macuo Basónak

Árva világod elosztja az ősz: nyomokat hagy a nyárban – szeptember
sárga a táj, de a bokrok alatt tücsök éneke hallik, – október
alszik a fűzfa, magányosan int neki tükre a sárban. – november

Lágyan esik le, felolvad a nyelvemen; éteri ízek, – december
íme az égi s a véges. Ugyancsak a semmibe hajlik. – újévi haiku
Zajlik a víz, aromás tea; jégzirom illata habzik: – január
tarts ki! hiszen kicsi korty csak a tél, noha fájdul a szíved. – február

Sarjad a zsenge vetés, valahol csalogány szava szárnyal – március
s áztam – a bőrömig! és a varangy? hasal: ágya a bánat. – április
Lábaim állnak: az utca kövén lila orgona szárad, – május
száll a tücsök – ni! de röpké a röpte! csak éjszaka szájal. – június

Gömbök a porban: a fecskeraj álmai megtörik árnyam, – július
szánjad a nap sugarát; felemészti a távoli tájat, – augusztus
bátran előre haladsz, hova fény sose hull, csak az ágak. – halál haiku

Andorom: ezzel fogjuk kezdeni:

Árva világod
elosztja az ősz:
nyomokat hagy a nyárban

(...)